

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՄԱՍՆԶՅԱՆ

Մատենագիտություն

Ներկա մատենագիտական ցանկը ընդգրկում է Հ. Մասեհյանի թողած գրական ժառանգությունը և նրա մասին եղած գրականությունը: Նյութերը դասավորված են ժամանակագրական կարգով: Նրա մասին բաժնում յուրաքանչյուր տարվա սկզբում զետեղվել են ժողովածուններում և գրքերում տեղ գտած հոդվածներն ու ուսումնասիրությունները, այնուհետև պարբերականներում եղածները՝ դարձյալ ժամանակագրական սկզբունքով: Եթե նկարագրության վերնագրից պարզ չի նյութի բովանդակությունը, ապա քառակուսի փակագծերում [...] համառոտակի բացատրվում է, թե ինչի մասին է: Բացառություն են կազմում Լեւին և Կարապետյան լուսերը, որոնց բովանդակությունները չենք բացել, նկատի ունենալով տեղի սղությունը և այն, որ դրանք նվազ հետաքրքրություն են ներկայացնում: Քառակուսի փակագծերում բացվել են նաև Մասեհյանի մասին գրող հեղինակների անունները, եթե ստորագրել են անունների սկզբնատառերով և մեզ հաջողվել է պարզել նրանց ինքնությունը:

Բացի թարգմանական գործերից, Հ. Մասեհյանը գրել է նաև բազմաթիվ հոդվածներ, որոնք մինչև վերջերս բանասիրությանը հայտնի չէին: Դրանց մեծ մասը տպագրվել է Թեհրանում հրատարակվող «Շավիղ» շաբաթաթերթում, որը նա խմբագրել է 1894 թվականի հունվարից մինչև նոյեմբեր ամիսը: Պարսից շահի պալատում իր գրված բարձր պաշտոնի և երկրում մամուլի վերաբերյալ գոյություն ունեցող խիստ օրենքների պատճառով, Մասեհյանը խուսափել է որպես խմբագիր հանգես գալուց և իր ստորագրությունը թերթում չի դրել: Լրագրի սկզբնական շրջանի մի քանի ծավալուն առաջնորդողների տակ միայն հանգիստում ենք նրա անվան սկզբնատառերին՝ Հ. Մ.: Դրական աշխատակից-օգնականներ շտեմենալով, Մասեհյանը ինքն է գրել թերթի շատ հոդվածները, արտաքին ու ներքին լուրերը, հեռագրերը և այլ մանր նյութերը: Այս իրողությունը հաստատում են մի շարք վկայություններ: Այսպես, Համբ. Առաքելյանին հղած նամակներից մեկում նա գրել է. «Շավիղի» մասին հարցնում եք, թե արդյոք ինքս մասնակցում եմ, էլ ով պիտի մասնակցի, մի՞թե Թեհրանը չեք ճանաչում, այժմ բոլորովին մենակ եմ ես այդ գործում էլ, ինչպես մյուսներում» («Շեքսպիրական», գիրք 1, Երևան, 1966, էջ 320): Նույն նամակում «Շավիղում» տպագրված անստորագիր «Կրթական գործը պարսկահայերի մեջ» հոդվածաշարի մասին ուղղակիորեն ասում է, որ ինքն է գրել (նույն տեղում, էջ 318): Այս առթիվ մի շարք փաստեր են բերված նաև մամուլում տպագրված մեր հոդվածներում (տե՛ս «Դրական թերթ», 1968, հուլիսի 5, № 27 և «Սովետ. գրականություն», 1971, № 12, էջ 157—159):

Ներկա ցանկը լիակատար համարելու հավանություն չունենք, թեև այն կազմել ենք Հ. Մասեհյանի մասին տարիներ շարունակ կատարած մեր ուսումնասիրությունների ընթացքում և աշխատել ենք հավաքել հնարավորին չափ շատ նյութեր:

Վարագրատ Վարդանյան

ԿԱՏԱՐԱՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

(Ստանձին գրեւորվ և պարբերական մամուլով)

1894

1. Շեքապիր Վ. Համլետ, Իշխան Դանեմարքի, Ողբերգություն հինգ արարվածով, Թարգմ. Հովհաննես Խան-Մասեհյանց, Թիֆլիս, 1894, 121 էջ:

1895

2. Շեքապիր Վ. Ինչպես կուգեք, Թառերգություն հինգ արարվածով, Թարգմ. Հովհաննես Խան-Մասեհյանց, Թիֆլիս, 1895, 159 էջ:

1896

3. Շեքապիր Վ. Ռոմեո և Ջուլիետ, Ողբերգություն հինգ արարվածով, Թարգմ. Հովհաննես Խան-Մասեհյանց, Թիֆլիս, 1896, 189 էջ:

1897

4. Շեքապիր Վ. Վենետիկի վաճառականը, Ողբերգություն հինգ արարվածով, Թարգմ. Հովհ. Խան-Մասեհյանց, Թիֆլիս, 1897, 133 էջ:

1898

5. Շեքապիր Վ. Լիր արքա, Ողբերգություն հինգ արարվածով, Թարգմ. Հովհաննես Խան-Մասեհյանց, Թիֆլիս, 1898, 170 էջ:

1899

6. Ուայդ Ռ. Գ. Լեզի Գրվաթ (Մի ուսումնասիրություն Շեքսպիրի «Մակբեթ»-ի), Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյանց—«Թառերոն», Թիֆլիս, 1899, № 1, էջ 19—30:

1901

7. Սաադի, Անձրեի կաթիլը [Բանաստեղծություն], Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյանց—«Մուրճ», Թիֆլիս, 1901, № 2, էջ 43:
8. Բայրոն Զ. Գ. Մուլլ է հոդիս [Բանաստեղծություն], Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյանց—«Մուրճ», Թիֆլիս, 1901, № 7, էջ 31—32:

1902

9. Բայրոն Զ. Գ. էանթերն (աջալիկ Հարուդա-ի նախերգանքը): Փոխադրություն Հովհաննես Մասեհյանի—«Մուրճ», Թիֆլիս, 1902, № 8, էջ 178—180:

1903

10. Բայրոն Զ. Գ. Երազ: [Պոեմ]: Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—«Մուրճ», Թիֆլիս, 1903, № 2, էջ 156—165:

1905

11. Բայրոն Զ. Գ. Այսօր վերջացնում եմ երեսունվեց տարիս: [Բանաստեղծություն]: Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—«Մուրճ», Թիֆլիս, 1905, № 5, էջ 65—66:

1913

12. Տափար Ռ. Հատվածներ «Պարտիզան»-ից: Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—«Մենսրոպ», Վիեննա, 1913, հուլիս—օգոստոս, էջ 22—24:

1920

13. Տափար Ռ. Արձակիք ինձ: Հատված «Պարտիզան»-ից: Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—«Օջական», Փարիզ, 1920, № 9, էջ 7:

1921

14. Շեֆալիր Վ. Համլետ, Իշխան Դանեմարքայի: Ողբերգություն հինգ արարվածով: Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Վիեննա, 1921, 308 էջ:

1922

15. Բայրոն Զ. Գ. Մանֆրեդ: Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—«Արեգ», Վիեննա, 1922, № 1, էջ 28—40, № 2, էջ 82—92, № 3, էջ 158—166, № 4, էջ 131—144:
16. Բայրոն Զ. Գ. Օվկիանոսին: (աջալիկ Հարուդա-ից): Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—«Արեգ», Վիեննա—Բեռլին, 1922, № 5, էջ 287—289:
17. Բայրոն Զ. Գ. Վենետիկին: (աջալիկ Հարուդա-ից): Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—«Արեգ», Վիեննա—Բեռլին, 1922, № 6, էջ 349—355:
18. Դյոքս Վ. Աստվածը եւ Բայադերան: [Բանաստեղծություն]: Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—«Արեգ», Վիեննա, 1922, № 7, էջ 419—422:
19. Երլլեր Յ. Հրաժարում: [Բանաստեղծություն]: Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—«Արեգ», Վիեննա, 1922, № 11, էջ 687—690:
20. Շեֆալիր Վ. Վենետիկի վաճառականը: Կատակերգություն հինգ արարվածով: Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Վիեննա, 1922, 151 էջ:
21. Շեֆալիր Վ. Օթելլո, Վենետիկի մավրը: Ողբերգություն հինգ արարվածով: Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Վիեննա, 1922, 177 էջ:
22. Զինթոն Զերալդի, Պատմվածք: «Օթելլո»-ի աղբյուրը: Քարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—Շեֆալիր, Օթելլո, Վիեննա, 1922, էջ 139—151 (Հավելված):

1923

23. Դյոքս Վ. Ֆառուս: Քարգմ. Հովհ. Մասեհյան:—«Արեգ», Վիեննա, 1923, № 3, էջ 147—152, № 6, էջ 349—355:

24. Ենֆապիր Վ. Մակրեթ, Ողբերգություն հինգ արարվածով, Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան, Վիեննա, 1923, 159 էջ
25. Օմար-խայամ, Քառյակներ, [11 քառյակ], Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան,—«Արեգ», Վիեննա, 1924, № 1, էջ 16—18:
26. Բայրոն Ջ. Գ. Օվկիանոսին («Չալլի Հարուզից»): Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան,—«Արեգ», Վիեննա, 1924, № 10, էջ 583—585:

1927

27. Տադոս Ռ. Բանաստեղծություններ, Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—2. Գարագաշյան, «Պարսկահայ տարեցույց», Թեհրան, 1927, էջ 148—150:
28. Տադոս Ռ. Բանաստեղծություններ «Պարսկազան»-ից: Թարգմ. Հովհ. Մասեհյան:—«Նոր դադափար», Թեհրան, 1927, № 1, էջ 137—144:

1931

29. Ենֆապիր Վ. Լիր արքա: Ողբերգություն հինգ արարվածով, Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Ե., 1931, 220 էջ:

1932

30. Բայրոն Ջ. Գ. Երազ, [Պոեմ], Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—Թեհրան, [1932], 22 էջ:
31. Տադոս Ռ. Քո ծաղիկը:—Ով աշխարհ:—Ինչու ճրագը հանգավ [Բանաստեղծություններ]: Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—«Վերածնունդ», Թեհրան, 1932, մարտի 29, № 7:

1933

32. Ենֆապիր Վ. Վենետիկի վաճառականը, Կատակերգություն հինգ արարվածով, Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Ե., 1933, 171 էջ:

1934

33. Ենֆապիր Վ. Մակրեթ, Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Ե., 1934, 162 էջ:

1936

34. Ենֆապիր Վ. Օթելլո, Վենետիկի մարդը: Ողբերգություն հինգ արարվածով, Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Ե., 1936, 216 էջ:
35. Ենֆապիր Վ. Համլետ, Իշխան Դանեմարքայի: Ողբերգություն հինգ արարվածով, Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Ե., 1936, 228 էջ:

1951

36. Ենֆապիր Վ. Հնարի երկեր, հ. 1: Ե., 1951, 593 էջ: Բովանդ. Համլետ, Օթելլո, Մակրեթ, Լիր արքա: Վենետիկի վաճառականը, Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան, Ռոմեո, Է. Զուլիետ: Թարգմ. Խաչիկ Դաշտենց:

1961

37. Ենֆապիր Վ. Համլետ, Իշխան Դանեմարքայի: Ողբերգություն հինգ արարվածով, Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Ե., 1961, 139 էջ:

1962

38. Շեֆալիր Վ. Ռոմեո և Զուլիետ: Ողբերգություն հինգ արարվածով: Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Թեհրան, 1962, 160 էջ:
39. Շեֆալիր Վ. Կորիոլան: Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Վենետիկ, 1962, 165 էջ:
40. Շեֆալիր Վ. Հուլիոս Կեսար: Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Վենետիկ, 1962, 123 էջ:

1964

41. Շեֆալիր Վ. Ընտիր երկեր, երկու հատորով, հ. 1: Ե., 1964, 905 էջ:
Բովանդ.՝ Համլետ: Թարգմ. Հովհ. Մասեհյան: Օթելլո: Թարգմ. Հովհ. Մասեհյան: Լիր արքա: Թարգմ. Խաչիկ Դաշտենց: Ռոմեո և Զուլիետ: Թարգմ. Խ. Դաշտենց: Մակբեթ: Թարգմ. Հովհ. Մասեհյան: Վենետիկի վաճառականը: Թարգմ. Հովհ. Մասեհյան:

1965

42. Բայրոն Զ. Գ. Մանֆրեդ: Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան:—Բայրոն, երկերի ժողովածու: Ե., 1965, էջ 425—476:

1966

43. Շեֆալիր Վ. Համլետ, Իշխան Դանեմարբայի: Ողբերգություն հինգ արարվածով: Թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան: Ե., 1966, 265 էջ:

1967

44. Շեֆալիր Վ. Անտոնիոս և Կլեոպատրա, Բազում աղմուկ վասն ունչի: Փոթորիկը: Թարգմ. Հովհ. Մասեհյան, Պեյրուֆ, 1967, 336 էջ:

1971

45. Շեֆալիր Վ. Մակբեթ: Ողբերգություն հինգ արարվածով: Թարգմ. Հովհ. Մասեհյան: Ե., 1971, 175 էջ:

1974

46. Շեֆալիր Վ. Օթելլո: Թարգմ. Հովհ. Մասեհյան (Միլան Վ. Փափազյանի «Օթելլոյի» դերատեքստը):—«Շեֆալիրական»-4: Ե., 1974, էջ 259—292:

ՀՈՂՎԱԾՆԵՐ, ԳՐՔԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԱՆՆԵՐ ԵՎ ԱՅՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

1894

47. Թեհրանի հայոց խնայողական ընկերությունը: [Առաջնորդող: Նկարագրված են սակավազոր ընտանիքների նյութական պայմանները, նշված է ընկերության դերը նրանց օժանդակելու գործում]: Ստորագր. Հ. Մ.—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունվարի 3, № 2:
48. Ներքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունվարի 3, № 2:
49. Մեր հասարակության անկայունությունը: [Առաջնորդող Թեհրանի հայ զաղուփի մասին],—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունվարի 15, № 3:
50. Հեռագիրներ:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունվարի 15, № 3:
51. Ներքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունվարի 15, № 3:
52. Արտաքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունվարի 15, № 3:

53. Վանաք գյուղի դպրոցը [առաջնորդող, բացատրված է դպրոցի փակման պատճառը, կող է անում վերաբացել]: Ստորագր.՝ Զ. Մ.-«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունվարի 22, № 4:
54. Ներքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունվարի 22, № 4:
55. Արտաքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունվարի 22, № 4:
56. Մի քանի խոսք գործակցական ընկերությանց մասին: [Խնայողական դրամարկղների օգտակարության մասին]:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունվարի 22, № 4:
57. Ներքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունվարի 29, № 5:
58. Արտաքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունվարի 29, № 5:
59. Ներքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, փետրվարի 5, № 6:
60. Արտաքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, փետրվարի 5, № 6:
61. Սկզբունք քն անձնավորություն: [Հասարակական գործիչ նկարագրի մասին]:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, փետրվարի 12, № 7:
62. Ներքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, փետրվարի 12, № 7:
63. Արտաքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, փետրվարի 12, № 7:
64. Նոր Զուլայի հայոց հասարակական ոգին [Առաջնորդող, Քննադատական հասարակական գործիչների գործելակերպի մասին]:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, փետրվարի 19, № 8:
65. Ներքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, փետրվարի 19, № 8:
66. Արտաքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, փետրվարի 19, № 8:
67. Հայ հոգեբանականությունը Պարսկաստանում [Առաջնորդող, Լուսավորության գործում հոգեբանականության դերի մասին]:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, փետրվարի 26, № 9:
68. Հազվիկի նոր ուսումնարանը: [Քննադատում է ուսուցիչներին, որոնք փոքրիկ դպրոցը բաժանել են լուսավորչականների և կաթոլիկների միջև]:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, փետրվարի 26, № 9:
69. Ներքին լուրեր: Արտաքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, փետրվարի 26, № 9:
70. Մեր ընդհանուր ժողովները [քննադատում է որոշ գործիչների անտարբերությունը]:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մարտի 5, № 10:
71. Ներքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մարտի 5, № 10:
72. Վարդանանց տոնի հանդեսը Թեհրանում:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մարտի 5, № 10:
73. Նամակ խմբագրությանը. Ստորագր.՝ Ատենապետ Ուսումն. ընկ. Զ. Մասեհյանց: [Ուսումնասիրաց ընկերության ժողով հրավիրելու մասին]:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մարտի 5, № 10:
74. Մեր քննական առաջնորդը: [Առաջնորդող, Դրվատում է նսայի եպիսկոպոսի անաշու գործունեությունը]:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մարտի 12, № 11:
75. Ներքին լուրեր: Արտաքին լուրեր:—«Շավիղ», 1894, մարտի 12, № 11:
76. «Մեր» ընկերությունը [Գյուլեթի դպրոցներին ցույց տրվող օգնության մասին]:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մարտի 19, № 12:
77. Ներքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մարտի 19, № 12:
78. Արտաքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մարտի 19, № 12:
79. Նոր Զուլայի հերոսները: [Քննի առաջնորդի դեմ կատարած անկարգության մասին]:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, 26 մարտի, № 13:
80. Ներքին լուրեր: Արտաքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մարտի 26, № 13:
81. Ինչ է հասարակական ոգին: [Առաջնորդող, Քննադատություն այն գործիչների հասցեին, որոնց մոտ պակասում է պատասխանատվությունը իրենց պարտականության հանդեպ]:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, ապրիլ 2, № 14:
82. Ներքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, ապրիլի 2, № 14:
83. Արտաքին լուրեր:—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, ապրիլի 2, № 14:

84. Շաղարինի կրթասիրաց ընկերությունը [Առաջնորդող Գյուղացիների հանգանակությանը դարձող հիմնելու մասին]—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, ապրիլի 9, № 15:
85. Արտաքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, ապրիլի 9, № 15:
86. Ներքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, ապրիլի 16, № 16:
87. Արտաքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, ապրիլի 16, № 16:
88. Կրթական գործը պարսկահայերի մեջ [Առաջնորդող Պահանջվում է վերակազմել և կարգի դնել լուսավորության բնագավառը]—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, ապրիլի 23, № 17, ապրիլի 30, № 18, մայիսի 7, № 19:
89. Արտաքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, ապրիլի 23, № 17:
90. Ներքին լուրեր—«Շավիղ», 1894, ապրիլի 23, № 17:
91. Ներքին լուրեր—«Շավիղ», 1894, ապրիլի 30, № 18:
92. Ներքին լուրեր—«Շավիղ», 1894, մայիսի 7, № 19:
93. Արտաքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մայիսի 7, № 19:
94. Հայրիկի կոնգակը [Առաջնորդող: Արևմտյան Հայաստանում սովի հետևանքով բազմաթիվ հայեր զաղթում են Արևելյան Հայաստան: Կաթողիկոս Մ. Խրիմյանը կոնգակով դիմում է հայությանը՝ հանգանակություն սկսել սովյալների օգնելու համար, Կոչ է արված, որ պարսկահայերը նույնպես մասնակցեն այդ հանգանակությանը]—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մայիսի 14, № 20:
95. Արտաքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մայիսի 14, № 20:
96. Ներքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մայիսի 14, № 20:
97. Նոր Զուլայի ազգային հաստատությունները [Դպրոցների վիճակի և եկեղեցու մասին]—«Շավիղ», Թեհրան, մայիսի 21, № 21:
98. Նոր Զուլայի ազգային հաստատությունների հաշվի առնելը [Քննված է ստացվածքը և ծախսումները]—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մայիսի 21, № 21:
99. Ներքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մայիսի 21, № 21:
100. Արտաքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մայիսի 21, № 21:
101. Ներքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մայիսի 28, № 22:
102. Արտաքին տեսություն—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, մայիսի 28, № 22:
103. Թեհրանի ազգային Ուսումնասիրաց ընկերության աղերսագիրը և Վեհափառ Հայրիկի կոնգակը [Առաջնորդող: Կաթողիկոսը բավարարելով ընկերության խնդրանքը՝ կոնգակով մի միասնական սխումբի է բերում ազգային հիմնարկների ղեկավարությունը և հաստատում է ներկայացված կանոնադրությունը]—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունիսի 11, № 23:
104. Ներքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունիսի 11, № 23:
105. Արտաքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունիսի 11, № 23:
106. Մենք համոզմունք չունենք [Առաջնորդող: Կոչ է անում հասարակական գործերում հանդես բերել սկզբունքայնություն]—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունիսի 18, № 24:
107. Ներքին տեսություն—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունիսի 18, № 24:
108. Ներքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունիսի 18, № 24:
109. Արտաքին տեսություն—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հունիսի 18, № 24:
110. «Շավիղ»-ը և լուր հակառակորդները—«Շավիղ», 1894, Թեհրան, հուլիսի 9, № 25:
111. Ներքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հուլիսի 9, № 25:
112. Արտաքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հուլիսի 9, № 25:
113. Գյուղական կրթության գործը Դավրեժում [Առաջնորդող: Նկարագրված է դպրոցների վիճակը և կոչ է արված օգնություն կազմակերպել]—«Շավիղ», 1894, հուլիսի 16, № 26:
114. Արտաքին լուրեր—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հուլիսի 16, № 26:

115. Ներքին լուրերը.—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հուլիսի 16, № 26:
116. Գիտակցական բարեգործությունը [Առաջնորդող Պահանջվում է հոգևոր տոներին ծանուցանելու ախտահատ հատկացնել գլխորդներին].—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հուլիսի 23, № 27:
117. Ներքին լուրերը.—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հուլիսի 23, № 27:
118. Արտաքին լուրերը.—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հուլիսի 23, № 27:
119. «Շավիղ» պատասխան: [Անհայտ թղթակցից պահանջվել է հայտնել անունը].—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հուլիսի 23, № 27:
120. Շահաբդավազիմ Թաղի եկեղեցական կալվածները: [Առաջնորդող Պահանջվում է վերականգնել կալվածների պատկանելությունը հասարակությանը].—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հուլիսի 30, № 28:
121. Ներքին լուրերը.—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հուլիսի 30, № 28:
122. Գյուղական բնակչության անբարոյականացումը [Առաջնորդող Պահանջվում է՝ ապրուստի սակավության պատճառով գյուղից քաղաք մեկնող աշխատավորների համար պայմաններ ստեղծել այդ հոսքի առաջն առնելու].—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, օգոստոսի 6, № 29:
123. Ներքին լուրերը.—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, օգոստոսի 6, № 29:
124. Արտաքին լուրերը.—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, օգոստոսի 6, № 29:
125. Ներքին լուրերը.—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հոկտեմբերի 1, № 37:
126. Պարսկահայերի կանոնադրությունը: [Առաջնորդող Դպրոցական, հոգևոր և այլ հիմնարկների վերաբերող նոր կարգի մասին].—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հոկտեմբերի 8, № 33:
127. Ներքին լուրերը.—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հոկտեմբերի 8, № 33:
128. Արտաքին լուրերը.—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հոկտեմբերի 8, № 33:
129. Կիրակի օրվան ազգային ընդհանուր ժողովը: [Հետրությունների արդյունքների և կրթական գործի թերությունների մասին].—«Շավիղ», 1894, հոկտեմբերի 15, № 39:
130. Ներքին լուրերը.—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հոկտեմբերի 15, № 39:
131. Արտաքին լուրերը.—«Շավիղ», Թեհրան, 1894, հոկտեմբերի 15, № 39:

1896

132. Մանոթություն (Առաջարանի փոխարեն).—Շեքսպիր, Ռոմեո և Զուլիետ: Թիֆլիս, 1896, էջ 3:

1908

133. Հատված նամակից: [Բեռլինից Թիֆլիս, 1908 թ. Համբարձում Առաքելյանին]: Հրապարակում Հ. Առաքելյանի.—«Մշակ», Թիֆլիս, 1908, օգոստոսի 24, № 185:

1921

134. Նախարան: «Համլետի» աղբյուրները: «Համլետի» առեղծվածը: Մանոթություններ.—Շեքսպիր, «Համլետ», Վիեննա, 1921:

1922

135. Նախարան: Մանոթություններ.—Շեքսպիր, «Օթելլո», Վիեննա, 1922:
136. Նախարան: Շալոկի դատը իրավաբանական տեսակետից: Մանոթություններ.—Շեքսպիր, «Վենետիկի վաճառականը», Վիեննա, 1922:

1923

137. Նախարան: Մանոթություններ.—Շեքսպիր, «Մակբեթ», ռեբերգություն հինգ արարվածով, Բարգմ. Հովհաննես Մանեհյանի, Վիեննա, 1923:

1927

138. Զրազաշտական ամիսները.—*Գարազաշյան, Պարսկահայ տարեցույց, Թեհրան, 1927 (առաջին տարի), էջ 143—147:*

1931

139. «Համլետի» առեղծվածը.—«Հուսարեք», *Կահիրե, 1931, դեկտեմբերի 19, № 222:*

1932

140. «Համլետի» առեղծվածը.—«Ալիք», *Թեհրան, 1932, մարտի 31, № 2:*

1964

141. Անտիպ նամակներ: Տեքստը կազմեցին՝ Ավ. Աղամյան և Վլ. Վարդանյան:—«Բանբեր Հայաստանի արխիվներ», *Երևան, 1964, էջ 79—84:*

142. Ըառ [Արտաստանված Շեքսպիրի մահվան 300-ամյակին նվիրված խոնդոնում կայացած միտինգում]:—«Սով. արվեստ», *Երևան, 1964, № 3, էջ 30—31:*

1966

143. Նամակներ: Տեքստը պատրաստեցին և ծանոթագրեցին՝ Վարազդատ Վարդանյանը և Նշան Մուրադյանը:—«Շեքսպիրական», *գ. 1, Երևան, 1966, էջ 297—401:*

ՆՐԱ ՄԱՍԻՆ

ԳՐԲԵՐ

144. Դարֆի Գ., Հովհաննես Մասեհյան, *Թեհրան, 1963, 29 էջ:*

ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼՈՒՄ ԵՎ ԳՐՔԵՐՈՒՄ

1889

145. Նամակ Պարսկաստանից [Հովհաննես Մասեհյանը Պարսից շահի պալատում քատերական ներկայացումը ղեկավարելու մասին]:—Ստորագր.՝ Բ. Կ.:—«Մշակ», *Թիֆլիս, 1889, մարտի 30, № 37:*

146. Առաքելյան Հ.: Նամակ Պարսկաստանից [Հովհաննես Մասեհյանի քարզմանական գործունեության մասին]:—«Մշակ», *Թիֆլիս, 1889, ապրիլի 15, № 42:*

147. Առաքելյան Հ.: Պարսկաստանից տպավորություններ: [Հովհաննես Մասեհյանի գործունեության մասին]:—«Մշակ», *Թիֆլիս, 1889, հոկտեմբերի 24, № 121, հոկտեմբերի 28, № 123:*

1892

148. Նամակ Պարսկաստանից [Հայկազյան դպրոցի մասին, որի տնօրենն էր Հովհ. Մասեհյանը]:—«Տարազ», *1892, Թիֆլիս, հունվարի 10, № 4:*

149. Նամակ Պարսկաստանից [Թեհրանի Հայկազյան դպրոցի և Մասեհյանի մասին]:—«Մշակ», *Թիֆլիս, 1892, մարտի 7, № 27:*

150. Նամակ Պարսկաստանից [Թեհրանի Հայկազյան դպրոցի մասին, որի տնօրենն էր Մասեհ-յանը]։—«Մշակ», Թիֆլիս, 1892, ապրիլի 30, № 48:
151. Նամակ Պարսկաստանից [Հովհաննես Մասեհյանի մանկավարժական գործունեության մասին]։—Ստորագր.՝ Ս.։—«Նոր-Դար», Թիֆլիս, 1892, № 196:
152. Նամակ Պարսկաստանից [Թեհրանի Հայկազյան դպրոցի և Մասեհյանի մասին]։—«Նոր-Դար», Թիֆլիս, 1892, դեկտեմբերի 5, № 193:
153. [Հաղորդում Թեհրանի հասարակական ժողովում Մասեհյանի նախագահ ընտրվելու մասին]։—«Արձագանք», Թիֆլիս, 1892, հունվարի 10, № 4:

1893

154. Նամակ Պարսկաստանից [Թեհրանի Հայկազյան դպրոցի և Մասեհյանի մասին]։—«Նոր-Դար», Թիֆլիս, 1893, № 30:
155. Օտարական, Նամակ Պարսկաստանից [Մասեհյանի մանկավարժական գործունեության մասին]։—«Արձագանք», Թիֆլիս, 1893, փետրվարի 22, № 17:
156. Ղազարյան Հ. Կրթական գործը պարսկահայերի մեջ [նաև՝ Հովհաննես Մասեհյանի մասին]։—«Տարազ», Թիֆլիս, 1893, № 3, էջ 45—46, № 4, էջ 59—60:

1894

157. Նամակ Պարսկաստանից [«Շավիղ» շաբաթաթերթը հալածողների մասին, որի խմբագիրն էր Մասեհյանը]։—«Մշակ», Թիֆլիս, 1894, հուլիսի 5, № 76:
158. «Մշակ» հեռագրերը [Պարսից դեսպանության, նաև Հովհաննես Մասեհյանի Պետերբուրգ ժամանելու մասին]։—«Մշակ», Թիֆլիս, 1894, դեկտեմբերի 8, № 141:
159. «Մշակ»-ի հեռագրերը [Պարսից դեսպանության, այդ թվում նաև Մասեհյանի Պետերբուրգում գտնվելու մասին]։—«Մշակ», Թիֆլիս, 1894, դեկտեմբերի 13, № 144:
160. Հայկական երեկույթ Սոսկվյումա [Մասեհյանից էլ նաև Մասեհյանը]։—«Մշակ», Թիֆլիս, 1894, դեկտեմբերի 24, № 149:

1895

161. Գրականությունը ռուսահայոց մեջ 1894 թ. [խոսվում է նաև Մասեհյանի թարգմանությունների մասին]։—«Մշակ», Թիֆլիս, 1895, հունվարի 2, № 1:
162. Հայ գրականությունը և Շեքսպիրը [Մասեհյանի թարգմանությունների մասին Լոնդոնի «Standart» լրագրի հոդվածը Թարգմ. Հ. Քոչարյան]։—«Մշակ», Թիֆլիս, 1895, մարտի 18, № 32:
163. [Հովհաննիսյան Հ.] Շեքսպիր, «Համլետ» Դանեմարքի իշխան, ողբերգություն հինգ արարվածով ևնգ. թարգմ. Հովհաննես Խան-Մասեհյանց, հրատարակություն Թիֆլիսի հայոց հրատարակչական ընկերության, Թիֆլիս, 1894 [գրախոսություն]։ Ստորագր.՝ Հ. Հ.։—«Արարատ», 1895, № 2, էջ 57—59:
164. [Հովհաննիսյան Հ.] Մի քանի խոսք մեր աշխարհաբարի տաղաչափության մասին, Հ. Խան-Մասեհյանի «Համլետի» թարգմանության առթիվ։ Ստորագր.՝ Հ. Հ.։—«Արարատ», էջմիածին, 1895, № 3, էջ 84—90:
165. Մեր գրքերը, «Համլետ»-ի թարգմանությունը։ Ստորագր.՝ Զ.։—«Մաղիկ», Կ. Պոլիս, 1895, № 1, էջ 17—20:
166. Հախումյան Ս.։ Ենչպես կուգեք, թատերգություն, հինգ արարվածով, Շեքսպիր, թարգմանություն անգլ. Հովհաննես Խան-Մասեհյանց։ Հրատարակություն Թիֆլիսի հայոց հրատարակչական ընկերության, 1895 [գրախոսություն]։—«Արձագանք», 1895, հոկտեմբերի 20, № 121:

167. [Լեո], Ռոմեո և Զուլիետ, Շեքսպիրի անգլ. թարգմ. Հովհաննես Խան-Մասեհյան, 1895, [գրախոսություն]: Ստորագր. Լ.—«Մշակ», Թիֆլիս, 1896, օգոստոսի 20, № 96:
168. Թումանյան Զ., «Համլետ» ողբերգություն Շեքսպիրի, անգլ. թարգմանեց Հովհաննես Խան-Մասեհյան, հրատարակություն Թիֆլիսի հայոց հրատարակչական ընկերության, 1894, Թիֆլիս, [գրախոսություն]:—«Տարազ», Թիֆլիս, 1896, №№ 40—41, 43, 44, 45:

1897

169. Նամակ Պարսկաստանից [Հովհաննես Մասեհյանի պարսից շահի պալատում պաշտոնավարության մասին]:—«Մշակ», Թիֆլիս, 1897, մարտի 4, № 26:
170. Պապյանց Գ. Նամակ Պարսկաստանից. [Հովհաննես Մասեհյանի թարգմանչական գործունեության մասին]:—«Մշակ», Թիֆլիս, 1897, ապրիլի 1, № 38:
171. Ներքին լուրեր: [Պարսից շահի դիվանագիտական ներկայացուցչությունը Լոնդոն մեկնելու մասին, որի կազմում էր Հովհաննես Մասեհյանը]:—«Մշակ», Թիֆլիս, 1897, մայիսի 15, № 56:
172. Նամակ Պարսկաստանից [Հովհաննես Մասեհյանի շահի պալատում թատերական ներկայացման հանձնաժողովը զլխավորելու մասին]:—«Մշակ», Թիֆլիս, հուլիսի 1, № 76:
173. Ներքին լուրեր [Հովհաննես Մասեհյանի թարգմանչական գործի մասին]:—«Մշակ», Թիֆլիս, 1897, օգոստոսի 13, № 93:
174. Մանդիկյան Ս. Վենետիկի վաճառականը, Շեքսպիր, թարգմ. Հովհաննես Խան Մասեհյան, Հրատ. Թիֆլիս, Հայոց հրատարակչական ընկերության [գրախոսություն]:—«Արձագանք», Թիֆլիս, 1897, օգոստոսի 19, 20, №№ 94, 95:

1898

175. [Հովհաննիսյան Ս.] Շեքսպիր, «Լիր արքա» թարգմանությունը անգլ. Հովհ. Խան Մասեհյանի, հրատարակություն Թիֆլիսի հայոց հրատարակչական ընկերության, 180 էջ, Թիֆլիս, 1898 [գրախոսություն]: Ստորագր.՝ Ս. Հ.—«Մշակ», Թիֆլիս, 1898, հունիսի 26, № 111:

1899

176. Պապյանց Գ. Նամակ Պարսկաստանից. [խոսվում է նաև Մասեհյանի մասին]:—«Մշակ», Թիֆլիս, 1899, հունվարի 29, № 17:
177. Նամակ Պարսկաստանից. [Թեհրանի հուլանդական դեսպանը՝ Հայկազյան դպրոցում Հովհաննես Մասեհյանի կողմից ընդունվելու մասին]: Ստորագր.՝ Մ.—«Մշակ», Թիֆլիս, 1899, փետրվարի 24, № 35:
178. [Առափնյան Հ.]: Նամակ Պարսկաստանից. [Պարսից «Մուղաֆերրա» դպրոցի տոնահանդեսին Հովհաննես Մասեհյանի մասնակցության մասին]: Ստորագր.՝ Հ. Ա.—«Մշակ», Թիֆլիս, 1899, մայիսի 13, № 35:
179. Նամակ Թեհրանից [Հովհաննես Մասեհյանի՝ Թեհրանի հայ համայնքի ատենապետության մասին]:—«Մշակ», Թիֆլիս, 1899, հունիսի 22, № 122:
180. Բաբայան Գ. Առաջարկ [խոսում է՝ Մասեհյանի թարգմանությունների մասին]:—Շեքսպիր, «Համլետ», թարգ. Գ. հ. Բաբայան, Վիեննա, 1899, էջ 3:

1900

181. Նամակ Պարսկաստանից, [Հովհաննես Մասեհյանի՝ ժողովի նախագահ լինելու մասին]։— Մշակ, Թիֆլիս, 1900, հունվարի 12, № 9:
182. Ատաֆեյան Հ. Նամակ Պարսկաստանից, [Հովհաննես Մասեհյանի՝ պարսկահայ կրթական գործի կարգավորման հանձնաժողովին մասնակցելու մասին]։— Մշակ, Թիֆլիս, 1900, մարտի 11, № 58:
183. Ատաֆեյան Հ. Պարսից կառավարությունը և հայերը, [Նաև՝ Հովհաննես Մասեհյանի պաշտոնավարության մասին]։— Մշակ, Թիֆլիս 1900, մարտի 25, № 68:
184. Նամակ Պարսկաստանից, [Նաև՝ Հովհաննես Մասեհյանի թարգմանական աշխատանքի մասին]։— Մշակ, Թիֆլիս, 1900, մայիսի 24, № 94:
185. Թումանյան Հ. Շեքսպիր, «Համլետ», թարգմ. Գարեգին Հ. Բաբադյան, Վիննա, 1899 [գրախոսություն, որ խոսվում է նաև Մասեհյանի մասին]։— «Տարազ», Թիֆլիս, 1900, № 9, էջ 129—131:

1901

186. Ներքին տեսություն. Պարսից շահի նոր շնորհը հայերին, [Ասվում է նաև, որ շահի ֆերմանը թարգմանել է Հովհաննես Մասեհյանը]։— Մշակ, Թիֆլիս, 1901, մարտի 18, № 61:
187. Ներքին լուրեր, մայիսի 24, [Հովհաննես Մասեհյանին Բեռլինի պարսից գեսպանի խորհրդական նշանակելու մասին]։— Մշակ, Թիֆլիս, 1901, մայիսի 27, № 112:
188. Հովհաննես Խան Մասեհյանից Փարիզի մեջ, «Սուրհանդակ»—Կ. Պոլիս, 1901, հունիս, № 168: Տեղեկությունը քաղված է՝ «Ալիբի» Թեհրան, 1966 թ. դեկտեմբերի 15-ի № 279-ից:

1902

189. Ատաֆեյան Հ. Արեւելագետների 13-րդ միջազգային կոնգրեսը, [Համաժողովին նաև՝ Հովհաննես Մասեհյանի հնարավոր մասնակցության մասին]։— Մշակ, Թիֆլիս, օգոստոսի 17, № 180:

1905

190. Ատաֆեյան Հ. Նամակ Ալժիրից, [Հովհաննես Մասեհյանի և Հ. Առաքելյանի Բեռլինում հանդիպելու մասին]։— Մշակ, Թիֆլիս, 1905, ապրիլի 22, № 73:

1906

191. Վերջին տեղեկություններ, [Հովհաննես Մասեհյանի՝ իբրև Պարսկաստանի ներկայացուցիչ միջազգային անթիկ հեռագրի համաժողովին մասնակցելու մասին]։— Մշակ, Թիֆլիս, 1906, հոկտեմբերի 28, № 236:

1909

192. Պարսկահայ մամուլը տասնեւհինգ տարվա մեջ, [1894—1908 «Շավդի» հիմնադրման մասին]։— «Բազմավեպ», Վենետիկ, 1909, № 12, էջ 540:

1911

193. Օրվա նորություններ, [Նասեր ուլ-Մուլքի և Հովհաննես Մասեհյանի Բաքվում գտնվելու մասին]։— Մշակ, Թիֆլիս, 1911, հունվարի 9, № 3:

194. Օրվա նորութիւններ: [Հովհաննէս Մասե՛յանը՝ Նասեր ու-Մուլքի հետ Պարսկաստան մեկնելու մասին]:—«Մշակ», Թիֆլիս, 1911, հունվարի 11, № 4:
195. Վերջին նորութիւններ: [Հովհաննէս Խան Մասե՛յանը՝ Թեհրան նոր պաշտոնի հրա-վիրվելու մասին]:—«Սուրհանդակ», Թիֆլիս, 1911, հունվարի 19, № 221:
196. Դպրոցները Թեհրանում: [Պարսկաստանի կրթական սիստեմի վերակառուցման և Թեհ-րանում համալսարան բացելու վերաբերյալ Մասե՛յանի ներկայացրած նախագծի մա-սին]:—«Սուրհանդակ», Թիֆլիս, 1911, մարտի 8, № 258:
197. Վերջին տեղեկութիւններ: [Հովհաննէս Մասե՛յանին Բեռլինում պարսից դեսպան նշա-նակելու մասին]:—«Սուրհանդակ», 1911, Թիֆլիս, հունիսի 5, № 314:
198. Մեզ Բարլից գրում են: [Հովհաննէս Մասե՛յանին Բեռլինի պարսից դեսպան նշանակելու մասին]:—«Մշակ», Թիֆլիս, 1911, նոյեմբերի 11, № 249:

1913

199. Դիվանագետ հայ մը: [Հովհաննէս Մասե՛յանի մասին]:—Թեոդիկ, «Ամենուն տարե-ցույց», Կ. Պոլիս, 1913, էջ 297:

1916

200. Երեսպիտի 300-ամյակի հայկական հանդեսը խոնդոնում: [մասնակցել է նաև Մասե՛յանը]:—«Հորիզոն», Թիֆլիս, 1916, № 125:
201. Հայաստանի մեծարանքը, Երեսպիտ: [Այդ հանդեսում ելույթ է ունեցել Մասե՛յանը]:—«Արև», Ալեքսանդրիա, 1916, հունիսի 26, № 20:
202. Աղզային լուրեր: [Հովհաննէս Մասե՛յանին հայ աղզային պատվիրակութեան անդամ նշանակելու մասին]:—«Արև», Ալեքսանդրիա, 1916, սեպտեմբերի 6, № 51:
203. Լուրեր: [Հովհաննէս Մասե՛յանին հայ աղզային պատվիրակութեան անդամ նշանակե-լու մասին]:—«Արև», Ալեքսանդրիա, 1916, հոկտեմբերի 2, № 62:

1920

204. Աղզային կյանք: [Հովհաննէս Մասե՛յանի խոնդոնում գտնվելու մասին]:—«Կոչնակ», Նյու-Յորք, 1920, № 4, էջ 506:

1922

205. Անաեիլյան Մ. «Համլետ», Վիեննայի 1921 թ. հրատարակութեան գրախոսութիւն:—«Կոչնակ», Նյու-Յորք, 1922, № 10, էջ 334—335:
206. Հակոբյան Ս. «Համլետ», Երեսպիտ, Թարգմ. Հովհաննէս Մասե՛յանի, Վիեննա, 1921 [գրախոսութիւն]: Ստորագր.՝ Ս. Հ.:—«Արեգ», Վիեննա, 1922, № 2, էջ 131—132:
207. [Հակոբյան Ս.], «Օթելլո», Երեսպիտ, Թարգմանութիւնը՝ Հովհաննէս Մասե՛յանի, Վիեննա, 1922 [գրախոսութիւն]: Ստորագր.՝ Ս. Հ.:—«Արեգ», Վիեննա, 1922, № 9, էջ 579—580:
208. Անաեիլյան Մ. «Օթելլո»: [գրախոսութիւն Վիեննայի 1922 թ. հրատարակութեան]:—«Հայաստանի կոչնակ», Նյու-Յորք, № 16, էջ 520—521, № 18, էջ 553—555:

1923

209. [Հակոբյան Ս.] Երեսպիտ, Վիեննայի վաճառականը, Թարգմ. Հովհաննէս Մասե՛յանի, Վիեննա, 1923 [գրախոսութիւն]: Ստորագր.՝ Ս. Հ.:—«Արեգ», 1923, № 2, էջ 125—126:

1924

210. Սաղաքեյան Հ. Երեսպիտի հայերեն Թարգմանութեան առթիւ. [1921—1923 թթ. Վիեն-նայում Մասե՛յանի Թարգմանութեամբ հրատարակված «Համլետ»-ի, «Օթելլո»-ի, «Վե-

նեարկի վաճառական-ի, «Մակեթ»-ի շուրջը, գրախոսություն]—«Հանդես ամսօրյա», 1924, № 1—2, էջ 79—89, № 5—6, էջ 271—281, № 7—8, էջ 370—378, № 11—12, էջ 562—567:

1925

211. Թեհրանի Հայկազյան երկսեռ դպրոցի համառոտ պատմությունը 1870—1925 թթ. (Հիսունհինգամյա հորեյանի առթիվ)։ Կազմեց՝ Ա. Շահնազարյանը, աշխատակցությամբ Զ. Տերյանի, Թեհրան, 1925, 69 էջ։ 2. Մասնհյանի մասին՝ 14, 20, 22, 23 էջերում:

1926

212. Ներքին տեսություն։ [Հովհաննես Մասեհյանի՝ եվրոպայից Թեհրան վերադառնալու մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1926, ապրիլի 3, № 1:
213. Ներքին տեսություն։ [Պարսից պալատում տոնակատարությանը մասնակցելու՝ հայկական համայնքի պատգամավորության կազմում Մասեհյանի ընտրվելու մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1926, ապրիլի 21, № 13:
214. Ներքին տեսություն։ [Հովհաննես Մասեհյանի՝ Պարսից շահի կողմից ունկնդրության ընդունվելու մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1926, ապրիլի 30, № 14:
215. Մեջլիսի հայ պատգամավորը։ [Հովհաննես Մասեհյանին մեջլիսի պատգամավոր առաջադրելու մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1926, ապրիլի 30, № 14:
216. Ներքին տեսություն։ [2. Մասեհյանին Թեհրանի հայկական համայնքի ինքնավարական կազմակերպության հոգաբարձու ընտրելու մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1926, սեպտեմբերի 9, № 28:
217. Ներքին տեսություն։ Թեհրանի Հայկազյանը։ [2. Մասեհյանի հասարակական գործունեության մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1926, սեպտեմբերի 28, № 30:
218. Մեջլիսի հայ պատգամավորի ընտրության շուրջը։ [2. Մասեհյանին պատգամավոր ընտրելու մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1926, հոկտեմբերի 18, № 32:
219. Ներքին տեսություն։ [2. Մասեհյանին պարսից մեջլիսի պատգամավոր ընտրելու մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1926, հոկտեմբերի 26, № 33:
220. Ներքին տեսություն։ [Ղազվինի Կոլտուրական միության ժողովի և 2. Մասեհյանին Պարսից մեջլիսի պատգամավոր առաջադրելու մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1926, նոյեմբերի 7, № 37:
221. Ներքին տեսություն։ [2. Մասեհյանի՝ մեջլիսի պատգամավոր ընտրվելու քվեարկության արդյունքների մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1926, նոյեմբերի 18, № 35:
222. Ներքին տեսություն։ [2. Մասեհյանի՝ մեջլիսի պատգամավոր ընտրվելու քվեարկության արդյունքների մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1926, դեկտեմբերի 5, № 37:

1927

223. Ներքին տեսություն։ [Պարսից մեջլիսի նիստերին 2. Մասեհյանի մասնակցության մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1927, փետրվարի 15, № 5:
224. Ներքին տեսություն։ [Պարսից մեջլիսում 2. Մասեհյանի պատգամավորական մանդատը հանաչելու մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1927, փետրվարի 24, № 6:
225. Պետք է պահպանել երեք լեզուներն էլ։ [2. Մասեհյանի հոգաբարձության նախաձեռնելու մասին]։ Ստորագր.՝ Ա. Տ. Վ.։—«Գաղափար», Թեհրան, 1927, մարտի 1, № 8:
226. Ներքին տեսություն։ [2. Մասեհյանի պարսից Ռզա շահ Փեհլեի կողմից ունկնդրության ընդունվելու մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1927, մայիսի 1, № 12:

227. Ներքին տեսութիւն [2. Մասնչյանի պարսից մեջլիսի պատգամաւորական մանդատը վայր դնելու մասին]։—«Գաղափար», Թեհրան, 1927, մայիսի 24, № 22:
228. Հովհաննէս Մասնչյան [կենսագրական]։—2. Գարագաշյան, «Պարսկահայ տարեցույց», Թեհրան, 1927, էջ 140:

1931

229. Հովհաննէս Խան Մասնչյան։ [Մահադդ]։—«Ալիք», Թեհրան, 1931, նոյեմբերի 26, № 35:
230. Մեծ կորուստ։ Հովհաննէս Մասնչյան։ [Մահախոսական]։—«Վերածնունդ», Թեհրան, 1931, նոյեմբերի 28, № 41:
231. Հովհաննէս Խան Մասնչյան [մահվան առթիւ]։—«Ալիք», Թեհրան, 1931, դեկտեմբերի 3, № 36:
232. Հովհաննէս Խան Մասնչյան։—«Հուսարբեր», Կահիրե, 1931, դեկտեմբերի 11, № 215:
233. Հովհաննէս Մասնչյանց։ [Կենսագրական նոթեր]։—«Հուսարբեր», Կահիրե, 1931, դեկտեմբերի 12, № 216:
234. Հովհաննէս Խան Մասնչյան։ Ստորագր.՝ Հուլարկաւորութիւն կազմակերպիչ Հանձնախումբ։—«Ալիք», Թեհրան, 1931, դեկտեմբերի 12, № 37:
235. Ենթապիլիի անմրցակից Թարգմանիչը [Հովհաննէս Մասնչյանի մասին]։—«Հուսարբեր», Կահիրե, 1931, դեկտեմբերի 19, № 222:
236. Հովհաննէս Մասնչյան, աշխարհահռչակ հասարակական, գրական, պետական գործիչ Հովհաննէս Խան Մասնչյանի (Մոսսեղ էս-Սալթանէ) անախնկալ մահը։ [Կոչ՝ ուղղված բովանդակ հայութեանը]։—Թեհրան, 1931, 1 Թերթ։ Ստորագր.՝ Հովհաննէս Մասնչյանի հուղարկաւորման և հիշատակի հովերժացման հանձնախումբ:

1932

237. Հովհաննէս Մասնչյանց...Անախնկալ մահը։ [Կոչ՝ ուղղված բովանդակ հայութեանը՝ նրա հիշատակը հովերժացնելու մասին]։—«Ալիք», Թեհրան, 1931, փետրվարի 2, № 43: Հովհաննէս Խան Մասնչյանի հուղարկաւորման և հիշատակի հովերժացման հանձնաժողովի նախագահ՝ Հովսէփ Միրզայան, քարտուղար Արտաշէս Նազարյան:
238. Հովհաննէս Խան Մասնչյան։ [Թարգմանաբար տպված է Փարիզի «Le feyer» ամսագրի հոդվածը՝ Հովհաննէս Խան Մասնչյանի մասին]։—«Վերածնունդ», 1932, փետրվարի 27, № 3:
239. Հովհաննէս Խան Մասնչյան։—«Վերածնունդ», Թեհրան, 1932, մարտի 21, № 6:
240. Մասնչյանի հիշատակի հովերժացմանը նվիրված Թաղման կենտրոնական հանձնախմբի արտակարգ նիստը։—«Վերածնունդ», Թեհրան, 1932, մարտի 21, № 6 (95):
241. Հովհաննէս Խան Մասնչյանի դագաղի առաջ։—«Վերածնունդ», Թեհրան, 1932, մարտի 28, № 7:
242. Միջգայան 2. Հովհաննէս Խան Մասնչյանը իբրև մարդ։—«Վերածնունդ», Թեհրան, 1932, մարտի 28, № 7:
243. Սաղիւնե 9. Հովհաննէս Խան Մասնչյանի մասին։—«Վերածնունդ», Թեհրան, 1932, մարտի 28, № 7:
244. Հովհաննէս Խան Մասնչյան։—«Վերածնունդ», Թեհրան, 1932, մարտի 28, № 7:
245. Կարգացույց հանգուցյալ Հովհաննէս Մասնչյանի հուղարկաւորութեան։ Հովհաննէս Խան Մասնչյանի հուղարկաւորութեան և հիշատակի հովերժացման կենտրոնական հանձնախումբ։—«Վերածնունդ», Թեհրան, 1932, մարտի 28, № 7:
246. Վերջին տեղեկութիւններ։ [Մասնչյանի մասին]։—«Ալիք», Թեհրան, 1932, մարտի 31, № 2 (50):

247. Կարգացույց: Հանգուցյալ Հովհաննես Խան Մասեհյանի հուղարկավորությունը:—«Ալիք», Թեհրան, 1932, մարտի 31, № 2 (50):
248. Միջգլխան Հ. Հովհաննես Խան Մասեհյանը իբրև զրական դեմք:—«Ալիք», Թեհրան, մարտի 31, № 2 (50):
249. Միջգլխան Զորա, Առաջին հանդիպումը [Մանկական հուշեր Հովհաննես Խան Մասեհյանի մասին]:—«Ալիք», 1932, մարտի 31, № 2 (50): Ստորագր.՝ Զ.
250. Գրիգորյան Կ. Հովհաննես Մասեհյանի մահվան առթիվ:—«Ալիք», Թեհրան, 1932, մարտի 31, № 2 (50):
251. Հովհաննես Խան Մասեհյան: [խմբագրական]:—«Ալիք», Թեհրան, 1932, մարտի 31, № 2 (50):
252. Հովհաննես Խան Մասեհյան: [Հուղարկավորման մասին]:—«Ալիք», Թեհրան, 1932, մարտի 31, № 2 (50):
253. Հովհաննես Խան Մասեհյանի հիշատակի հավերժացման ֆոնդ: Ստորագր.՝ Հանձնախումբ:—«Ալիք», Թեհրան, 1932, մարտի 31, № 2 (50):
254. Աբրահամյան Ռ.: Հովհաննես Խան Մասեհյանը որպես Շեքսպիրի թարգմանիչ:—«Ալիք», Թեհրան, 1932, մարտի 31, № 2 (50), ապրիլի 10, № 3 (51):
255. Հովհաննես Մասեհյան:—«Ալիք», Թեհրան, 1932, մարտի 31, № 2:
256. Հովհաննես Խան Մասեհյանի թաղման փառահեղ հանդեսը:—«Վերածնունդ», Թեհրան, 1932, ապրիլի 4, № 4:
257. Հովհաննես Խան Մասեհյանի հուղարկավորությունը ու թաղումը: Ստորագր.՝ Բ. Զադե:—«Ալիք», Թեհրան, 1932, ապրիլի 10, № 3 (51):
258. Հոգեհանգիստ և սգահանգես հանգուցյալ Հ. Խ. Մասեհյանի հիշատակին, Նոր Զուլա, Ստորագր.՝ Հ. Բ.:—«Ալիք», Թեհրան, 1932, ապրիլի 10, № 3 (51):
259. Հովհաննես Խան Մասեհյանի դիակի ընդունելությունը գավառում:—«Ալիք», Թեհրան, 1932, ապրիլի 10, № 3 (51):
260. Ազդ [Հովհաննես Մասեհյանի մահվան մասին]:—«Վերածնունդ», Թեհրան, 1932, մայիսի 12, № 13:
261. Շնորհակալիք: [Մասեհյան ընտանիքը շնորհակալություն է հայտնում Հովհաննես Մասեհյանի թաղման առթիվ կառավարության և կազմակերպությունների ցուցաբերած ուշադրության համար]:—«Վերածնունդ», Թեհրան, 1932, մայիսի 12, № 13:
262. Ազդ: [Հովհաննես Խան Մասեհյանի հիշատակին]:—«Ալիք», Թեհրան, 1932, մայիսի 15, № 8:
263. Ազգային կյանք: Պարսկաստան: [Հովհաննես Մասեհյանի մահվան առթիվ]:—«Հայրենիք», Բոստոն, 1932, № 4, էջ 173:
264. Հովհաննես Խան Մասեհյան: Շեքսպիրի հայ թարգմանիչ: [Մահվան առթիվ]:—«Բազմաձև», Վենետիկ, Ս. Ղազար, 1932, № 1, էջ 48:
265. Հայ ազգային կյանք Հովհաննես Խան Մասեհյան [մահվան առթիվ]:—«Հայաստանի կուլնակ», Նյու-Յորք, 1932, № 1, էջ 29:
266. Հակոբյան Հ. Հարգանք հանգուցյալ Հովհաննես Խան Մասեհյանի հիշատակին:—«Արև», Կահիրե, 1932, օգոստոսի 10, № 4123:

1933

267. Զավրյան Հ. Հովհաննես Խան Մասեհյան:—«Հայրենիք», Բոստոն, 1933, № 3, էջ 85—93:
268. Սուրխարյան Հ. Հոմերոս-Շեքսպիր: Երևան, 1933, 584 էջ: Հովհաննես Մասեհյանի թարգմանությունների մասին՝ 569—570 էջերում:

1936

269. Մեսրոպյան Մեսրոպ: Մահվան առթիվ: [Հիշատակվում է նաև Մասեհյանի անունը]:— «Ալիք», Թեհրան, 1936, հունվարի 30, № 141:

1939

270. Թումանյան Հ. «Համլետ», ողբերգություն Շեքսպիրի, անգլերենից թարգմանեց Հովհաննես Խան Մասեհյան: Հրատարակություն Թիֆլիսի Հայոց հրատարակչական ընկերության, 1894 թ. Թիֆլիս [գրախոսություն]:—Թումանյանը քննադատ, Երևան, 1939, էջ 37—60:
271. Թումանյան Հ. Շեքսպիր, «Համլետ», թարգմ. Գարեգին հ. Բաբադյան, Վիեննա, 1899, [Հիշատակում է Մասեհյանի թարգմանության մասին]:—Թումանյանը քննադատ, Երևան, 1939, էջ 81—87:

1941

272. Տիրացյան Ա. Անձնական հուշեր, մեծ բանաստեղծի ու հայրենասերի ծննդյան 65-ամյակի առթիվ [Իսահակյանին նվիրված այս հուշերում խոսում է նաև Մասեհյանի՝ «Ճառասուրճ» թարգմանելու մասին]:—«Պահակ», Պուրբեշ, 1941, փետրվարի 2, № 262:

1948

273. Տիրացյան Ա. Մեկ ամիս Հայաստանի մեջ [խոսում է՝ նաև Մասեհյանի կողմից «Ճառասուրճ» թարգմանելու մասին]:—Պուրբեշ, 1948, էջ 26:
274. Ազատյան Թ., 1947 թ. Մշակույթի և ազգագրական տարեգիրք Ա տարի (1948 թ. համար): [Հովհաննես Մասեհյանի Կ. Պոլսի վրայով Լոնդոն մեկնելու մասին]:—Իստանբուլ, 1948, էջ 8:

1951

275. Թումանյան Հ. «Համլետ», ողբերգություն Շեքսպիրի, անգլերենից թարգմանեց Հովհաննես Խան Մասեհյան: Հրատարակություն Թիֆլիսի Հայոց հրատարակչական ընկերության, 1894 թ. Թիֆլիս [գրախոսություն]:—Թումանյան Հովհաննես, Երկերի ժողովածու, հ. 1, Երևան, 1951, էջ 25—48:
276. Թումանյան Հ. Շեքսպիր, Համլետ թարգմ. Գարեգին հ. Բաբադյան, Վիեննա, 1899 [գրախոսություն, խոսվում է նաև Մասեհյանի մասին]:—Թումանյան Հովհաննես, Երկերի ժողովածու, հ. 4, Ե., 1951, էջ 69—75:

1954

277. Մելիքսեյան Ս.: Հովհաննես Արեւյան: Ե., Հայպետհրատ, 1954: Մասեհյանի և Արեւյանի հանդիպման մասին՝ էջ 178—179:

1955

278. Գյուլի-Փեխյան Հ., Քննադատական հոդվածներ, Ե., 1955, 415 էջ: Մասեհյանի մասին՝ էջ 154—159:

1956

279. Թեղբարյան Վ. Շեքսպիրը հայերեն [խոսվում է նաև Մասեհյանի մասին], Ե., 1956:

280. Հովսեփյան Գ. Հովհաննես Հովհաննիսյան, կյանքը և գործը, Ե., 1957, Մասնհյանի թարգմանության մասին՝ էջ 296:

1959

281. Բաբայան Ա., Շիլլերը հայ գրականության մեջ և քաղաքում, Ե., 1959, 383 էջ: Հովհաննես Մասնհյանի մասին՝ էջ 213:
282. Հովհաննիսյան Հ., Շեքսպիր, «Համլետ», Դանիմարքի իշխան, ողբերգություն հինգ արարվածով—անգլերենից թարգմ. Հովհաննես Խան-Մասնհյան, Թիֆլիս, 1894, հրատ. Թիֆլիսի Հայոց հրատարակչական ընկերության [գրախոսություն]—Երկեր, միատարրակ, Ե., 1959, էջ 283—287:
283. Հովհաննիսյան Հ. Մի քանի խոսք մեր աշխարհաբար տաղաչափության մասին Հ. Խան-Մասնհյանի «Համլետ» թարգմանության առթիվ, Երկեր, միատարրակ, Ե., 1959, էջ 289—303:

1962

284. Մոռացվածներին [Հովհաննես Մասնհյանի մասին և նրա հանդիմանումը 1916 թ. Լոնդոնում]—«Երիտասարդ հայուհի», Բելյուսթ, 1962, № 11, էջ 20—24:
285. Նրիու խոսք: Ստորագր.՝ Հովհաննես Խան Մասնհյանի հիշատակի հավերժացման կենտրոնական հանձնախումբ:—Շեքսպիր, «Ռոմեո և Ջուլիետ» ողբերգություն հինգ արարվածով, թարգմ. Հովհաննես Մասնհյան, Թեհրան, 1962, էջ Գ:
286. Դարֆի Գ. Հովհաննես Մասնհյան, կենսագրական գծեր, Կորիույան:—Շեքսպիր, Կորիույան, Վենետիկ, 1962, էջ Գ—Զ:
287. Դարֆի Գ. Հովհաննես Մասնհյան. կենսագրական գծեր, Հուլիոս Կեսար:—Շեքսպիր, Հուլիոս Կեսար, Վենետիկ, 1962, էջ Գ—Զ:
288. Դարֆի Գ., Շեքսպիրի մահվան 300-ամյակը և Մասնհյանը:—«Ալիք», Թեհրան, 1962, հունվարի 9, № 5, հունվարի 10, № 6:

1964

289. Մամիկոնյան Հ. Վերջաբան [Մասնհյանի թարգմանական արվեստի մասին]:—Շեքսպիր, Հնարի երկեր, 2 հտ., հ. 2, 1964, էջ 933—941:
290. [Խոսնակյան Ավ.] Վարպետ հանձարեղ գրամատուրգի և նրա տաղանդավոր թարգմանչի մասին [Ավ. Խոսնակյանի 1921—24 թթ. Մասնհյանի մասին գրած նոթերը] հրապարակում՝ Ար. Խոսնակյան:—«Երեկոյան Երևան», 1964, ապրիլի 11, № 87:
291. Առաքելյան Վ., Շեքսպիրի տաղանդավոր թարգմանիչը:—«Գրական թերթ», Ե., 1964, ապրիլի 24, № 17:
292. Սարգսյան Ս., Շեքսպիրը հայ մտքի զնահատմամբ: [խոսում է՝ Նաև Մասնհյանի մասին]:—«Սովետական արվեստ», Ե., 1964, № 4, էջ 100—110:

1965

293. Զարյան Ռ. Մի նորահայտ էջ հայ շեքսպիրագիտական մտքի պատմությունից [խոսք կա Նաև Մասնհյանի մասին]:—Հովհաննես Հովհաննիսյան, Վիլյամ Շեքսպիր, Ե., 1965, էջ 5—10:
294. Հովհաննիսյան Հ. Վիլյամ Շեքսպիր, Ե., 1965, 130 էջ: [Կան գրախոսականներ Հ. Մասնհյանի թարգմանության մասին]:

295. Հովհաննիսյան Հ., Ենթակիր «Համալետ» Դանեմարքի իշխան, ողբերգություն հինգ արար-
վածով, անգլ. թարգմ. Հովհաննես Մասեհյան, Քիֆլիս, 1894 [գրախոսություն]։—Երկերի
ժողովածու հ. 3, Ե., 1965, էջ 209—214։
296. Հովհաննիսյան Հ. Մի քանի խոսք մեր աշխարհաբար տաղաչափության մասին, Հ. Խան-
Մասեհյանի Համալետի թարգմանության առթիվ։—Երկերի ժողովածու, հ. 3, Ե., 1965, էջ
214—228։
297. Մարտիրոսյան Հ. Հովհաննես Մասեհյան։—Սովետական գրականություն, Ե., 1965, № 9,
էջ 135—142։
298. Ենթակիրյան գրադարան [հիշատակված է նաև Հովհաննես Մասեհյանի անունը]։—«Հայ-
րենիքի ձայն», Ե., 1965, օգոստոսի 15, № 3։
299. Զարյան Ռ. Հովհաննես Մասեհյանը Ենթակիրի թարգմանելը։—Գրական թերթ, Ե., 1965,
նոյեմբերի 19, № 147։

1966

300. Մարյան Մ. Բարի ճամփա, [խոսք կա նաև Հ. Մասեհյանի մասին]։—«Ենթակիրական»,
գ. 1, Ե., 1966, էջ 5։
301. Զարյան Ռ., Խմբագրողի կողմից։ [Առաջարան, ուր խոսվում է նաև Մասեհյանի մասին]։
—«Ենթակիրական» գ. 1, Ե., 1966, էջ 7—10։
302. Առափնյան Վ., Հովհաննես Մասեհյանի Ենթակիրյան թարգմանությունների լեզվական ար-
վեստը։—«Ենթակիրական», գ. 1, Ե., 1966, էջ 137—161։
303. Դաշտենց Խ., Իմ աշխատանքը Ենթակիրյան թարգմանությունների վրա։ [խոսք կա նաև Հ.
Մասեհյանի մասին]։—«Ենթակիրական», գ. 1, Ե., 1966, էջ 162—168։
304. Անդրեասյան Բ., Հայկական Ենթակիրյան գրադարանը [Հիշատակվում են նաև Հովհաննես
Մասեհյանի թարգմանությունները]։—«Նոր կյանք», Բուխարեստ, 1966, հունվարի 7, № 1։
«Պայքար», Պեյրուի, 1966, փետրվարի 1։
305. Էյրախյան Ն., Ենթակիրյան հանձնարի շտեմարանը [հիշատակություն կա նաև Հովհաննես
Մասեհյանի մասին]։—«Ավանդարդ», Ե., 1966, ապրիլի 23, № 49։
306. Հովհաննես Մասեհյանի նամակները [հաղորդում նամակների առաջիկա հրատարակման
մասին]։—«Հայրենիքի ձայն», Ե., 1966, մայիսի 1, № 18։
307. Անդրեասյան Բ., Ենթակիրագիտական հաստաշրջան [խոսվում է նաև Հ. Մասեհյանի մա-
սին]։—«Երեկոյան Երևան», 1966, մայիսի 10, № 105։
308. Վաղանյան Վ., Հովհաննես Մասեհյանը մանկավարժ։—Սովետական դպրոց, Ե., 1966,
հունիսի 1, № 23։
309. Զարյան Ռ., Երևանի Ենթակիրյան գրադարանը [Զրույց Ռուբեն Զարյանի հետ։ [հիշա-
տակվում է Հովհաննես Մասեհյանի մասին]։—«Սովետական արվեստ», Ե., 1966, № 11,
էջ 43—44։
310. Վաղանյան Վ., Մի էջ Գրիգոր Խալաթյանի և Հովհաննես Մասեհյանի բարեկամության
պատմությունից։—«Լրաբեր, հաս. գիտությունների», Ե., 1966, № 11, էջ 57—65։
311. Բախտիկյան Ն., Հին էջեր. Հովհաննես Խան Մասեհյան Փարիզի մեջ 1901-ին։—«Ալիք»,
Թեհրան, 1966, դեկտեմբերի 15, № 279։

1967

312. Զարյան Ռ. Ենթակիրը և հայերը, Ե., 1967, 73 էջ։
313. Մուրադյան Ն. Մասեհյանի տաղաչափական գլուխը։—«Ենթակիրական», գ. 2, Ե., 1967,
էջ 159—204։

314. Ասաֆեյան Վ., «Համլետ»-ի հայերեն բառարանը—«Շեքսպիրական», գ. 2, Ե., 1967, էջ 205—218:
315. Զարյան Ռ., Մի տվյալի պարզաբանում [Հովհաննես Մասեհյանի մասին]:—«Շեքսպիրական», գ. 2, Ե., 1967, էջ 221—225:
316. Վարդանյան Վ. Հովհաննես Մասեհյանի կյանքի հիշարժան տարեթվերը:—«Շեքսպիրական», գ. 2, Ե., 1967, էջ 226—232:
317. Բեկզադյան Պ. Հովհաննես Մասեհյանի նամակները:—«Սովետական Վրաստան», Թբիլիսի, 1967, հունվարի 12, № 6:
318. Հովհաննես Խան: Երկու խոսք: Ստորագր.՝ Մասեհյանի հիշատակի հավերժացման կենտրոնական հանձնախումբը:—«Անտոնիոս և Կլեոպատրա. Բազում ազմուկ վասն ոչնչի, Փռթորիկը»: Պելլուսթ, 1967, էջ 9—10:
319. Դարֆի Դ. Նախաբան:—«Շեքսպիր. Անտոնիոս և Կլեոպատրա, Բազում ազմուկ վասն ոչնչի, Փռթորիկը», Թարգմ. Հ. Մասեհյան: Պելլուսթ, 1967, էջ 3—5:
320. Դարբինյան Ն., Շեքսպիրի արևելյան հայրենիքը [հիշատակվում է նաև Մասեհյանի մասին]:—«Սովետական Հայաստան», Ե., 1967, № 2, էջ 32—33:
321. Շեքսպիրյան գրադարան [հիշատակվում է նաև Մասեհյանի անունը]:—«Երեկոյան Երևան», 1967, մայիսի 25, № 120:
322. Վարդանյան Վ. Պարսկահայ լուսավորության գործի վեպերանը:—«Սովետական մանկավարժ», Ե., 1967, № 6, էջ 82—85:
323. Վարդանյան Վ., Հովհաննես Մասեհյան:—«Պատմա-բանասիրական հանդես», Ե., 1967, № 2—3, էջ 228—236:
324. Զարյան Ռ., Աշխարհում շորորոգ Շեքսպիրյան հայկականը [խոսվում է նաև Մասեհյանի մասին]:—«Կուսուր-լուսավորական աշխատանք», Ե., 1967, № 8, էջ 6—9:
325. 30 լեզվով (Շեքսպիրյան գրադարանի մասին): [խոսվում է նաև Մասեհյանի մասին]:—«Հայրենիքի ձայն», Ե., 1967, հոկտեմբերի 4, № 41:
326. Աղայան Ն., «Շեքսպիրական» [գրախոսություն, ուր խոսք կա Մասեհյանի մասին]:—«Գրական Բերք», Ե., 1967, նոյեմբերի 17, № 47:
327. Փաշայան Ռ., Հայկական շեքսպիրական, [գրախոսություն, խոսք կա նաև Մասեհյանի մասին]:—«Բանվոր», լենինական, 1967, նոյեմբերի 19, № 271:
328. Արսլան Ի., Աղաբաբյան Ռ., Շեքսպիրական Հայկական Շեքսպիրյան տարեգիրք: [գրախոսություն. խոսվում է նաև Մասեհյանի մասին]:—«Սովետական Վրաստան», Թբիլիսի, 1967, նոյեմբերի 21, № 137:
329. Փաշայան Կ., Պարսկաստանը և պարսկահայերը [խոսում է նաև Մասեհյանի մասին]:—«Հայրենիք», Բոստոն, 1967, № 11, էջ 67—75:
330. Մովսիսյան Ն. Հովհաննես Մասեհյան:—«Ալիք», Թեհրան, 1967, դեկտեմբերի 19, № 282:
331. [Овакимян Бахтияр], Масеян Ованес Церунович (1864—1931):—Театральная Энциклопедия—дополнительная. М., 1967, стр. 126.

1968

332. Փափազյան Վ. Համլետը ինչպես տեսա [խոսվում է նաև Մասեհյանի մասին]: Ե., 1968, 423 էջ:
333. Հայրապետյան Դ. Մեր «Շեքսպիրականը» [հիշատակվում է նաև Մասեհյանին]:—«Սովետական Հայաստան», Ե., 1968, մարտի 1, № 51:
334. Վաղանյան Վ. Հովհաննես Մասեհյանը հրապարակախոս և խմբագիր:—«Գրական Բերք», Ե., 1968, հուլիսի 5, № 27:

335. Արաքյան Գ. Սկիզբը գործի [գրախոսություն, խոսում է նաև Մասեհյանի մասին]։— «Սովետական գրականություն», Ե., 1968, № 8, էջ 131—137.
336. Խաճակյան Ավ. Հովհաննես Մասեհյան [Մանուգումը Արամ Իսահակյանի]։— «Սովետական գրականություն», Ե., 1968, № 12, էջ 140—141.
337. Վոսովի Ս. Իրանի կյանքում կարևոր դեր խաղացած քրիստոնյա մեր հայրենակիցները [հիշատակում է նաև Մասեհյանին]։— «Գրական թերթ», Ե., 1968, դեկտեմբերի 27, № 52.
338. Армянский шекспировский еежгодник [говорится так же об Ов. Масеяне].— «Коммунист», Ереван, 1968, 14 сентября, № 126.

1969

339. Թումանյան Հ. «Շեքսպիր Համլետ»։— Թարգմ. Գարեգինի Հ. Բարադյան, Վիննա, 1899 [գրախոսություն, հիշվում է Մասեհյանը]։ Երկերի ժողովածու, շորս հատորով, Ե., 1969, էջ 38—45.
340. Թումանյան Հ., Շեքսպիրի մասին [խոսք կա նաև Մասեհյանի մասին]։ Առաջարանը Արամ Ինճիկյանի։ Ե., 1969, էջ 101.
341. Ինճիկյան Ա., Հովհաննես Թումանյան, Կյանքի, ստեղծագործության պատմությունը, 1869—1899, Ե., 1969։ Մասեհյանի մասին՝ էջ 155, 442, 450, 451, 453, 458, 466, 469, 470.
342. Թումանյան Հ. Արվեստի մասին [հիշվում է նաև Մասեհյանը]։ Ե., 1969, էջ 284.
343. Թումանյան Հ. Շեքսպիրի մասին, Ե., 1969 [Մասեհյանի թարգմանությունների մասին]։
344. Փաշինյան Ռ., Հայկական «Շեքսպիրական» երկրորդ դիրք [գրախոսություն]։— «Բանվոր», լենինական, 1969, հունվարի 10, № 8.
345. Մահալ Այվաթյանի երկու նամակը Հովհաննես Մասեհյանին [1898 թ. պարսկահայերի սոցիալական վիճակի մասին]։— «Պատմա-բանասիրական հանդես», Ե., 1969, № 2, էջ 100—108։ Հրապարակում՝ Վարդանյան Վ. Գ.:
346. Սեֆերյան Ս., Համլետի «Լինել թե լինել» մենախոսության հայերեն թարգմանությունների մասին։— «Բանբեր Երևանի պետական համալսարանի», Ե., 1969, № 2, էջ 246—254.
347. Վաղանյան Վ. Հովհաննես Մասեհյանի ոչ շեքսպիրյան թարգմանությունները։— «Գարուն», Ե., 1969, № 11, էջ 60—69.
348. Երևանի Շեքսպիրյան գրադարանը [խոսք կա նաև Մասեհյանի մասին]։— «Արև», Կահիրե, 1969, հոկտեմբերի 17, № 15453.

1970

349. Վաղանյան Է. Մասեհյանի առաջին «Համլետը»։— «Շեքսպիրական», գ. 3, Ե., 1970, էջ 157—168.
350. Վաղանյան Վ. Նոր տվյալներ Մասեհյանի կյանքից։— «Շեքսպիրական», գ. 3, Երևան, 1970, էջ 476—480.
351. Վաղանյան Վ., Մի մոռացված էջ Մասեհյանի կյանքից։— «Շեքսպիրական», գ. 3, Ե., 1970, էջ 348—350.
352. Զարյան Ռ., Չորրորդը աշխարհում [Զրույց Հայկական ՍՍՀ ակադեմիայի արվեստի ինստիտուտի դիրեկտոր Ռ. Զարյանի հետ։ Խոսք՝ նաև Մասեհյանի մասին]։— «Լրագրեր», Նյու-Յորք 1970, հիտարվարի 10, № 60.
353. Վաղանյան Վ. Հովհ. Թումանյանը Հովհ. Մասեհյանի մասին։— «Սովետական դպրոց», Ե., 1970, մարտի 11, № 11.

1971

354. Լաւրյան Մ. Շեքսպիրական [գրախոսութիւն, հիշատակվում է նաև Մասեհյանը]։—«Գրական թերթ», Ե., 1971, մայիսի 21, № 21։
355. Վարդանյան Վ. Հովհաննէս Մասեհյանը «Շավղի» խմբագիրը։—«Սովետական գրականութիւն», 1971, № 12, էջ 157—159։

1972

356. Վարդանյան Է. Հովհաննէս Մասեհյանի «Համլետ»-ի մասին։—«Սովետական արվեստ», Ե., 1972, № 3, էջ 43—47։
357. Փաշինյան Ռ. Երբորդ «Շեքսպիրականը» [գրախոսութիւն]։—«Բանվոր», Լենինական, 1972, ապրիլի 23, № 95։

1974

358. Փոքեյան Ս. Օթելլոն Փափաղյանի գերատեքստով [խոսում է՝ նաև Հովհ. Մասեհյանի մասին]։—«Շեքսպիրական», 4, Ե., 1974, էջ 216—292։

1975

359. Մարգունի Ռ. «Անտոնիոս և Կլեոպատրա» ողբերգութիւնի պատկերային միջավայրը հայերեն թարգմանութիւններում։ [խոսվում է նաև Հ. Մասեհյանի թարգմանութիւնի մասին]։—«Շեքսպիրական» գ. 5, էջ 290—309։

1977

360. Օնանյան Ա., Վրթանէս Փափաղյան, Ե., 1977։ [Մասեհյանի մասին՝ էջ 111]։